

**БИРАНИНГ
УСТИН**

ПРЕЗИДЕНТ ҲУЗУРИДА ҚАБУЛ

5 июнь куни Ўзбекистон Республикаси Президентини Исрол Каримов Япониянинг «Мицубиси корпорейшн» компанияси директорлар кенгаши раиси Син-року Морохаси бошчилигидаги делегация аъзоларини қабул қилди. Унда «Мицубиси корпорейшн» билан савдо, иқтисод ҳамда молия соҳасида ҳамкорлик қилиш билан боғлиқ масалалар муҳокама этилди.

ЎЗГАЧА БИР ФАЙЗДА

Тошкент шаҳар Сирғали тумани Чернобл болаларини ҳимоя қилиш кўмитасида халқаро болаларни ҳимоя қилиш куни узгача бир файзда қарши олинди. Чернобил фожеаси асоратлари билан шугулланувчи бу кўмита эҳтиёжманд, ночор оилаларга, нурланиш таъсирида тугилган ногирон болаларга совга-салом улашди.

Республикамаизнинг бошқа ҳудудларида ҳам болалар куни кенг нишонланди. Вилоятларда кам таъминланган оилаларга ва ота-онасиз қолган болаларга республикамаиз Президентининг совгалари топширилди.

ЗАВОДДА ГИЛАМ ЦЕХИ

Касби тумани пахта тозалаш заводи қошида янги гилам цехи ташкил қилинди. Цех маҳсулотлари маҳаллий андозаларда тайёрланган бўлиб, ўз харидорларини топмоқда. Завод ишбилармонлари эндиликда кигиз босиш цехини ташкил этиш тараддудида юрибдилар.

ХУСУСИЙЛАШТИРИШ ШАРОФАТИ

Навбахор туманидаги «Зарафшон» жамоа ҳужалигида гишт заводи қурилиши узоқ пайтлардан буён ниҳоясига етмай келарди. Туя гўшти еган мазкур иншоотни ишбилармон Ҳазрат Намозов ижарага олишга аҳд қилди. Унинг айтишича, завод яқин кунлар ичида ишга тушади ва дастлабки маҳсулотларини бера бошлайди.

ЯНГИ МАГАЗИН ОЧИЛДИ

Хоразм вилоятида йил бошидан буён 789 та хусусий ва кичик қорхоналар барпо этилди. Айни кунларда улар 500 хилдан ортиқ турли-туман маҳсулотлар ишлаб чиқармоқда.

Яқинда Ургенч шаҳрида ана шу хусусий кичик қорхоналар ва акционерлик жамиятларининг маҳсулотларини ва акцияларини сотадиган янги магазин ишга тушди.

БЕМИННАТ ЁРДАМ

Ургенчдаги Огаҳий номли театрнинг ижодий жамоаси «Юракдаги жароҳат» асарининг намойишидан тушган 5 минг сўмга яқин маблағни вилоят онкология шифохонасида даволанаётган беморлар учун дори-дармон олишга ажратди.

ЯХШИ НИЯТ БИЛАН

Бобур номидаги халқаро экспедиция бу йил ҳам сафарга отланди. Экспедиция таркибига кирган олим ва меъморларнинг таъкидлашича, уларнинг ўз олдиларига қўйган бу сафарги мақсадлари олдингиларидан фарқ қилади. Яъни бу гал Ҳиротдаги Ҳазрат Навоий ва Қобулдаги Бобур Мирзо қабрларини зиёрат қилиш, уларни таъмирлаш мақсад қилиб олинган. Афғонистон ҳукумати билан келишиб, ҳар икки буюқ боболаримизнинг мақбаралари атрофини ободонлаштириш, хиёбонлар ташкил этиш режалаштирилган. Амалга ошириладиган ишларга кетадиган сарф-харажатлар Ўзбекистон томонидан бўлади.

Ўза ва ўз мухбирларимиз хабарлари асосида тайёрланди

ОБУНА ДАВОМ ЭТМОҚДА
Севимли газетангиз «Оила ва жамият»га 1995 йилнинг 2 ярми учун обуна давом этмоқда.
ОБУНА БАҲОСИ:
3 ойга — 42, 90 тийин. 6 ойга — 85, 90 тийин.
Газета индекси: 64654

Астағфирулло!

ЎЛИМДАН КЕЙИНГИ ҲАЁТ

Руҳларнинг, боқий дунёнинг мавжудлиги ҳақидаги фикрлар қадим-қадимдан эътироф этиб келиниб, ҳозирда ҳам анча мунозараларга сабаб бўлаётир.

Яқинда немис врачлари Мартин Бауэр ўзининг докторлик диссертациясида ўлимдан кейинги ҳаёт мавзусини илгари сурди. Яъни у 59 та кўнгилли пациентлари билан ғаройиб тажриба ўтказди. 20 ёшдан 30 ёшгача бўлган бу пациентлар бир неча сония шартли ўлим ҳолатига туширилди.

Тажрибадан шу нарса маълум бўлдики, пациентларнинг 10 тасидан 9 тасида бир хил ҳолат юз беради. Яъни уларнинг таъкидлашича, танасидан руҳи ажралиб чиқиб, атрофда бўлаётган жараёнларни кузатиб турган. Шунингдек руҳ қоронғи тунелга сайр қилиб, нуроний қиёфали кимсага рўбарў бўлади. Алҳамдулилло...

А. САФАРОВ

Р. АЛЬБЕКОВ сурати

У
М
Б
У
С
О
Ҳ
Д
А:

2-бет

• Яраштириб қўйинг, опагон

3-бет

• Она, сизни яна соғиндим

4-бет

• Она бўлиб қолгин табиат

Хонада суд кетмоқда. Айбдор йигитнинг боши эгик, ота-онаси, қариндош-уруғлари кўзида ёш. Эндигина йигирма ёшга қадам қўйган йигит уз ноурин қилмишлари туфайли беш йил озодликдан маҳрум қилинди. Бу йигитнинг кўз унгидан бирга усиб, улгайган дустлари утаётган бўлса ажабмас. Ахир у тенгилар талабалик завқини суриб, йигитлик бурчини утаб, Ватанимиз равақат учун заводларда, фабрикаларда, далаalarda меҳнат қилишмоқда. У эса шу қора курсига утириб нафақат уз ҳаётига, оиласи шаънига доғ туширди...

Зангиота тумани судида Гулсара Исaxonова раислигида бўлиб утган суд жараёнидан сўнг у киши билан мулоқотда бўлди.

— Гулсара опа, ҳаётда ва оила бошқаришда аёлларнинг уз урни бор. Бунга ҳеч ким инкор эта олмайди. Бироқ раҳбарлик лавозимида ишлаш аёлга қийин эмасми?

— Ҳақиқатан ҳам аёлнинг оиладаги урни, фарзанд олдидagi бурчи, келинлик юмуши кўп. Раҳбарлик эса нафақат аёл учун, эркеклар учун ҳам масул вазифа. Оилада-ку 5-6, нари борса 10—15 киши билан муроаса қилинади. Раҳбар бўлса ҳар хил ёшдаги, турли фельдаторди кишилар билан муомалада бўлади. Раҳбарлик деган сўз жарангли эшигилса-да, унинг масъулиятини раҳбар бўлганларгина билади. Аёлларга келсак, қандай маъқеда, қандай лавозимда ишлашдан қатъи назар уйда аёл, она эканлигини унутмаслиги лозим. Назаримда, аёлларимиз қўлидан ҳамма иш келади. Фақат уларда истак, интилиш бўлса бас. Ишдан ҳориб-чарчаб қайтсам-да, уй

юмушлари билан шугулланишни, ширин таомлар тайёрлаб, дастурхон атрофида оила билан чақчақлашиб утиришни ёқтираман. Бу менинг учун фақат зиммамдagi вазифагина эмас, дам олиш учун яхшигина воситадир.

— Судья сифатида илк бор иш куриб қандай ҳукм чиқарганингизни эслай оласизми?

— Албатта, уша пайтда нечоғли ҳаяжонланганимни ҳеч қачон елимдан чиқармасам керак. Бўдмаса, бир мартаба қамок жазосини утаб қайтган йигит яна ўғрилликка қўл уриб қора курсига утирди. Қонун буйича у яна 3 йил муддатга озодликдан маҳрум бўлиши керак эди. Уша ҳукмни гоёг титраб-қақшаб уқиганман, ҳатто залдан чиққач кузларимга еш қалққан.

Дилдан суҳбат

ЯРАШТИРИБ ҚЎЙИНГ, ОПАЖОН

— Энди эса Сиз тажрибали судьясиз. Айтинг-чи, сизнингча, оғир жиноятларга олиб келадиган сабаблар нимада?

— Болаларга ешликдан яхши тарбия бериш, уларга тўғри йул курсата билиш лозим. Уларга тамакининг, спиртли ичимликларнинг зарарини уқтириш керак. Чунки кўп жиноятларнинг сабабчиси — ичкилик деб биламан. Ахир ҳадисларда ҳам «эйлган деб» «Ичкилик барча емонлиқнинг қалитидир» деб. Шу оғу туфайли еру-дустидан, кўни-қўшини, қариндош-уруғ, оиладан жудо бўлганлар қанча? Не-не оилаларнинг ичкилик туфайли бузилиб кетаётгани ачинади ҳол. Шу сабабли фарзандлар тирик етим бўлиб қолади, ота-оналарнинг дили вайрон бўлади.

— Ҳукм чиқаришда сизга қандай жиноят энг оғир туюлади?

— Менимча жиноятнинг оғир-енгили бўлмайди. Инсон дунёга бир мартаба келар экан, нега энди бировнинг мол-мулкига кўз олайтириши, бировнинг жонига қасд қилиши керак. Еҳуд қизларнинг номусини барбод қилиши, ҳаётини ҳазон қилишга йўл қўйиш лозим? Лекин ҳар ким уз қўлимишга яраша жўза олмоғи шарт. Токи бу бошқаларга урнак бўлсин. Энди

саволингизга келсак, ҳар кўни неча хил муаммо юзасидан суд мажлислари утказилади. Лекин оилавий жанжалларда аелининг эрига нисбатан хиенат қилгани ҳақида иш кураётганимда қарор чиққунга қадар шу далиллар исботланмаса, аели оқ деб топсак деган уйда бўламан. Афсуски, шундай ҳоллар ҳам бўладики, далиллар олдида лол бўлиб қолган аёл «Шайтон йўлдан оздирди...» деб кўз ёши билан хиенатини тан олади. Бундай оилаларни ажратиб ҳақидаги қарорни уқийман-у, аёл номига тоғ тушираётган, оила, фарзанд номусини буккан шундай шахсларга нафратим ошади. Ҳа, менинг учун энг оғир дам хиенат қилган аёл устидан чиқарилган қарордир.

— Узингиз чиқарган қарордан қийнаган вақтларингиз бўлганми?

— Ҳа, айниқса, оила бузилиши мени кўп қийнайди. Гоҳида янги турмуш курган оилалар ажралиш ниятида судга ариза беришади. Бундай пайтда е йигитнинг, еки қизнинг бирон дарди борлиги, касалмандлиги ҳақида важ курсетилади. Назаримда не-не умидлар билан ешларимизнинг бахтини куриш ниятида туйлар утказамиз-у, лекин уларнинг келажаги, бир-бирига муносивлиги ҳақида камроқ уйлаймиз. Оила оила билан тўғри келсагина куда-андачилик қиламиз. Арзимас сабаблар билан қанчалар-қанча ешларимиз ҳаёт сўқмоқларида алашади. Натижада хиенат фарзандлар тирик етим бўлиб қолади.

Оила — муқаддас даргоҳ. Истардимки, узатаётган қизларимизнинг соғлигини, одоб-ахлоқини, уй тиришини ҳар томонлама назоратта олсак. Йигитларин эса аели, ота-онани, оилани ҳурмат қила оладиган бўлгандагина, уз меҳнат қилиб оила тебратишга қўриб етандагина турмуш куриши мумкин дб топишимиз керак. Ҳар бир йигит-қиз турмушда уз бахтини топсин. Биз бир суровнома тайёрлаганмиз. Ажралишга ариза берган оилаларнинг маҳалласига шу

суровномани юборамиз. Маҳалла кўмитаси оилани урганиб, улар ҳақида фикрини бизга юборишади. Ростда, ахир маҳалла-қўйга ош бериб, тул қилганда ҳамма меҳмон бўлади-ю, шу оила бузилаётганда бегонадек тураверишади. Биз 2—3 соат ичида оилани урганиб, уларга ажрим чиқаришимиз керак. Агарда маҳалла фаоллари улар билан суҳбатлашса яхши натижалар бўлиши табиий. Ҳақиқатан ҳам, бу фаолиятимиз оилаларнинг тикланиб, болаларининг тирик етим бўлиб қолмасликларида олиб келмоқда.

— Ҳамма нарса ҳал бўлган, фақат қарор чиқариш қолган. Ана шу оҳирги дақиқда фикрингиз узғариб кетган вақтлар бўлганми?

— Ҳа, бир воқеа ҳеч едимдан чиқмайди. Уз фарзанди бор оила бир-бири билан келиша олмаётгани сабабли ажралиш ниятида мурожаат қилганди. Фақат фарзандлардан қайси бири отасида, қайси бири онасида қолишини аниқлаш қолганди. Шунда кенжа угил суд залдан енимга келиб, «Опажон, ойм билан адамни яраштириб қўйинг, айтинг, улар жанжаллашмишмасин», — дея титраб илтижо билан менга сўз қолди. Шунда отаси ҳам, онаси ҳам ерга қараб қолишди. Мен ота-онани чақириб, гулда фарзандингиз суздан кейин сизга ана қандай ҳукм керак, — дедим. Шундан кейин бу оила менга мурожаат қилмади. Яқинда уша боланинг отасини куриб қолдим. Ҳол-аҳвол сўрадим. «Раҳмат опа, икки келин, бир неварали бўлди», — деди гурур билан.

— Гулсара Ергашева, сизга масъулиятли вазифани бажаришингизда муваффақият, оилангизга тотувлик, ишингизга ривож тилангиз. Мароқли суҳбатингиз учун ҳам ташаккур.

Мая ОБИДОВА

ДАВОЛАШДАН ОЛДИНИ ОЛИШ ОСОН

Биз бу сафар жажки болажонларнинг дардига маълум бўлаётган юраги кенг инсонлар ҳақида тухталсак, дегандик. Зеро, еш навниҳодларнинг ҳар жиҳатдан соғлом бўлиши ҳам даставвал шуларга боғлиқдир.

Шу мақсадда Тошкент Болалар Тиббети институтининг 2-болалар жарроҳлик кафедраси шифокори, тиббиет фанлари номзоди Бахтиер Эргашев билан суҳбатлашдик.

— Бахтиер ака, асосий диққат-этибор соғлом авлод тарбиясига қаратилган бир вақтда аҳоли уртасида қандай ишларни амалга ошираяётишлар?

— Кафедрамиз шифокор уқитувчилари ҳар ёши таътида бир ой давомида вилоятларда бўлиб, халқ орасида даволаш, тушунтириш ишларини олиб боришади. Шунингдек, «Экосан» дастури буйича давлатимиз томонидан уюштирилган сафарларга чиқилади. Вилоятларда, туманларда болалар тиббий куриклардан утказилиб, керакли дори-дармонлар билан таъминланади. Жойларда тиббиет ходимлари билан фикр алмашиниб, уларнинг тажрибалари билан уртқолашамиз, имкони борича йул-йуриқлар курсатамиз.

— Болалар саломатлигини муҳофаза қилиш борасидаги эгу ишларининг давомчиси, шубҳасиз, шогирдлардир. Айтинг-чи, бутунги кунда уқув тизимида бирон бир узғаришлар бў-

лаятими? Янаям аниқроғи, сабоқларингизда шарқ табобати билан уйғуллик мажҳудми?

— Уқув тизимида аста-секинлик билан айрим узғаришлар киритишга ҳаракат қилаяпмиз. Энди шарқ табобатига келсак, бу — катта бир маънавий хазинадир. Гарчи, уқув тизимида бу нарсани ҳали тула талбиқ этмаган бўлсак-да, қўшимча сифатида сабоқ беришга ҳаракат қилаяпмиз. Қолаверса, олийгоҳимизда фаолият курсатаётган халқ табобати кафедраси шарқ табобатининг айрим қирраларини очиб беришга ҳаракат қилмоқда.

— Бахтиер ака, бутунги кунда болалар жарроҳлиги билан боғлиқ қандай касаллар кўпроқ учрайпти?

— Маълумки, уқув-даволаш базамиз 5-шаҳар клиник болалар шифохонасида жойлашган. Бизга республикамизнинг барча вилоятларидан, қолаверса, кўшни республикалардан ҳам шифо етлаб келишади. Чунки шифохона чақалоқлар жарроҳлиги буйича республикадаги ягона илмий-тиббий марказ ҳисобланади. Шифохонамига йўтон ичак ва турги ичак тутма нуқсонлари, сийдик-тош касаллиги, гипоспадия, жигар-эқинакоки, қизилунгач тугилиши, йирингли касалликлар билан оғриган болаларни, чақалоқларни олиб келишади.

— Янглашмасам, сиз еш болаларда учрайдиган сийдик-тош касаллиги борасида илмий изла-

ниш олиб бораётган экансиз. Шу ҳақида...

— Сийдик-тош касаллиги Марказий Осиё худудида кенг тарқалган хасталиклардан бири ҳисобланади. Бу борада 1994 йилда «Болалардаги сийдик-тош хасталигини метаболук препаратлар билан даволаш» мавзусида номзодлик диссертациясини еқлашга муваффақ бўлдим. Айни кунларда кафедрамиз раҳбари профессор Н. Эргашев ва бошқа ҳамкасблар кумагида бу долзарб муаммони чуқурроқ урганишга ҳаракат қилаяпман. Айтишим мумкинки, ҳозирда урологик (пешоб) касалликларнинг 50 фоизини сийдик-тош касаллиги ташкил қилади.

— Ривожланган давлатларда биздаги сингари мураккаб болалар жарроҳлик операциялари утказилмас экан. Яъни касалликнинг узидан кура, олдини олишга кўпроқ эътибор қаратиларкан. Нега бизда бунга эътибор қарашмайди?

— Гапингизда жон бор, албатта. Чунки болаларда утказиладиган ҳар бир жарроҳлик муолажалари усиб келатган еш организм учун қўшимча жароҳатдир. Халқ орасида санитария-гигиеник тарбиянинг яхши ривожланмаганлиги натижасида уз вақтида касалликнинг олдини ололмай қолаяпмиз.

— Мана, тиббиетимизга ҳам замонавий технология кириб келмоқда. Бу борада сизларда қанақанги ютуқлар бор?

— Ҳозирда ултратовуш, лазер нурулари, магнитотерапия, электростимуляция ускуналари ердамида да-

волаш ишлари олиб боришмоқда. Масалан, ултратовуш тамограф (тулқинларни қаватма-қават куриши) ердамида ҳомила ривожланган пайтдаёқ чақалоқлардаги жарроҳликни талаб қилувчи тутма нуқсонлар аниқланса, онани уз назоратимизга оламиз. Қарабизки, бундай бола тугилиши билан дарҳол бизларга олиб келинади. Агар ҳомила даврида гайритабиий

номутаносибликлар аниқланса, ота-онага тўғри маслаҳат берилиб, ҳомиладорлиқни сунъий йул билан тўхтатиш мумкин. Бу онага ҳам яхши бўлади. Чунки бола нуқсон билан туғилса, ота-она чексиз қайғуради.

— Бахтиер ака, сизлар саломатлик лосбонлари, еш авлод хиёмиячиларсиз. Бунинг замирида шубҳасиз, катта масъулият етди. Мана шу мураккаб ва масъулиятли йулда сизларга омад, сабр-бардош ер бўлсин.

Суҳбатдош: Алижон САҒАРОВ

Ҳолат

Шаҳар. Гала-говур товушлар. Мен илғаб-илғамай қолган кийкириқлар. Соатлар... дақиқалар темир йул шпалларидай уз-зу-ун.

Мана, поезд жўнашига ҳам уч дақиқа қолди. Оқшом бўлишига қарамай, вокзалда одамлар тирбанд. Ҳамма қаёққадир шошиляпти. Одамларнинг кўпчилигидан вагоннинг ичида нафасинг қайтади. Ниҳоят, паровоз бир «йўталиб» секингина жилди. Анча фурсат ўтгандан кейин билетлар ҳам текширилиб, йўловчилар уз жойларида мизгий бошлашди. Мен эса ҳаёлларимни бўлгим келмайди. Эртанги кун ҳақида уйлайман: «Энамни кураман, узиям беш ойдан бери куришмадик, роса соғингандир, менам жуда соғиниб кетдим. Эсон-омон етиб олсам, шаҳарда бўлган ҳамма воқеаларни битта қолдирмай айтиб берман. Бу гал зериктирмайман. Диллимдагини айтишга бир кунгина етармикан?..»

... Кишлоқ. Жазирама иссиқ. Қайрағоч тагидаги супада энам билан ёлғиз утирибмиз. Акамлар ишга, янгаларим далага, жиянларим мактабга кетишган.

Энам урчугини айлантиргани айлантирган. Мен эса эски китобларни титкилаш билан овора. Атроф сокин, бузоқларнинг маърашидан бошқа ҳеч нарса эшитилмайди. Энам, урчугини тўхтатиб: «Болам, ташкенлар мунча иссиқ бўлмасов»,— деди. Китобдан чалгимаслик учун қисқагина «йўқ» дейиш билан кифояланаман. Энам эса худди мени тушунгандай секингина бошимни силайди: «Ҳозир бузовларга қарайин-чи, нимагадир бугун кўп муляпти»,— деб ўрнидан турди.

... Оқшом. Айвон олдидаги номоз-

ОНА, СИЗНИ ЯНА СОҒИНДИМ

шом, тожихўроз ва мен номини билмайдиган гулларни энам устирган. Уларга тикиламан; майингина эсаётган оқшомги шабада билан сирлашаётгандай. Акаларим ишдан қайтишган, лекин улар бундай гулларга эътибор ҳам бермай утиб кетишади.

Кечки овқат орасида улар билан суҳбатлашгандай бўлди-да, телевизорга угирилдик. Ниҳоят, курсатувлар ҳам тугади. Ҳаммалари уйлари томон жилишди.

... Тун. Юлдузлар бирам кўпки, бундай пайтда уларга қараб беихтиёр ҳаёл уммонига чўмиб кетасан. Ҳов ана, сомон йули тепасида хиралашган юлдузлар элас-элас куринади. Кишлоқда барибир, маза-да, мириқиб ҳовлида ётасан.

Энам нималарнидир сумкамга жойлаштириш билан овора. Бундай тунда уйку келиши ҳам қийин. Бироздан сунг ёнимдаги тушакда энам ҳам пайдо бўлдилар.

Уртамизда яна жимлик ҳукмрон. Энам аста сурайди: «Болам, нимагадир оғирлашгандай бўлиб қолибсан, бирон нарса десанг-чи, ҳар замонда бир келасан-у, шундай жим келиб, жим кетаверасан. Нималарни уйлаб қолдинг?»

— Нима ҳам дейин, ишляпман, бу еги уқиш...

— Эртага кетадиган бўлсанг, тонгдан туриб бирон иссиқроқ нарса пишириб берай...

— Қўйсангиз-чи, автобусни биласанку, қандай қилиб олиб юраман?

— Билмасам, ишқилиб қийналиб қолмасанг бўлди. Яна қачон келасан?

— Еилмадим...

... Саҳар. Кечаси билан уйларим уйку бермади, энамнинг ёш боладек эркалаб, пешонамдан ўпишидан уйғониб кетдим. Менга эришдай туюлди, урнимдан зурга кўзгалдим-да, юз-кўзларимни ювиб, тайёр турган қайноқ судтан ичгандай бўлдим.

Шунда энам: «Акаларингни уйғотсаммикин?» — деди.

— Йўқ, кеча хайрлашдим-ку, ҳадемай автобус ҳам келиб қолади. Хўп, хайр, яна келарман.

— Тез-тез келиб тургин-да, болам. Одамни кўпам соғинтирма.

Хайрлашдик. Энам мени бағрига сингдириб юборди. Йиғлаганини куриб юрагим эзилиб кетди:

— Тез кунда келаман.

... Автобус кенг далани айланиб, чуқур сойликлар ёқалаб, элтади. Қишлоғим «Оқғузар» ҳам бағримнинг бир булагидек узилиб, ортда қолди. Қашқадарё чуллари курина бошлайди. Тоғ ортида шафақ қизарди. Демак, ҳадемай кўш ҳам чиқади.

Эҳ, мен яна унутибман. Энажон, сизни соғинувдим, ҳар доим сизни уйлаб юраман, қўлларингизни кўзимга сураман демоқчийдим. Энди эсимга тушди-я.

... Ортта қайтиш имкони йўқдай яна шаҳарнинг кенг майдонига шўнғиб кетаман.

Кўнлар утиб, яна тун оғушида соғинчли сатрлар тизилаверади:

*Узун эртақлайин узун алдаси,
Ажинлар безайди энам сиймосини.
Гарчи мен кўзингиз оқу-қораси...
Эна, сизни худо узин сийласин.*

*Умрим уланлари соғинчлар бўлса,
Айтолмай қайтдим-ку, незийини.
Орзулар ватаги шаҳар тўлса,
Эна, қишлоғимга қанай кетайин...*

Олим БЕКНАЗАР

Табиат — барча мавжудот ва жонзотлар учун меҳрибон она. У ўз фарзандларини едириб-кийинтиради, бошпа-на билан таъминлайди, кези келганида эркалашни, дашном беришни ҳам урнига қўяди. Шу билан бирга табиат энг буюк шифокордир, унинг йуриқларига амал қилганлар ҳеч қачон хасталикка чалинмайдилар.

Табиатдаги ҳодисалар баъзилар уйлаганидек, пала-партиш аснода ва турли тасодифлар натижасида эмас, балки маълум қонуният асосида кечади. Фақат синчков ва кузатувчан зурриёдларгина бу қонуниятларни англаб етиб, ўз манфаатлари йулида фойдалана оладилар. Дарвоқе, минг дардга даво, табиатнинг энг самарали малҳами-мўмиёи аслнинг қандай кашф этилганини биласизми? Бир қанча замонлар аввал моҳир бир овчи тоғ такаси-архарни огир жа-роҳатлайди. Жонивор эса ортида ҳалқоб-ҳалқоб қонни қолдирганича, гирашира горга ўзини уради. Қоронгиликда ўзи ҳам ўлжага айланиб қолишдан қўрққан овчи ниҳоят тарвузи қўлтигидан тушиб, уйига қайтади. Уч-тўрт кундан сўнг навбатдаги шикорга чиққан овчининг олдидан ҳалиги архар «таманно» билан ўтиб, горга кириб кетади. Ваҳимани ҳам йиғиштириб қўйиб унинг ортидан кирган овчи ғалати воқеанинг гувоҳи бўлади, муқаррар ўлимга маҳкум бўлган жонивор, зўр бериб мумсимон моддани ялар, танасидаги жароҳат ўрнидан эса асар ҳам қолмаган эди. Таркибида Менделеев даврий системасидаги деярли барча унсурлар мавжуд бўлган мўмиёи-асл буюк ҳақим-табиатнинг ўз фарзандларига энг улуг тўхфасидир. Замоनावий табобат илмий тадқиқотлар асосида унинг минг дардга даво эканлигини яна бир бор тасдиқлайди.

Саратонда тўпифингизгача тупроққа ботиб, қишлоқ далаларини ялангоёқ қозғанимиз? Сиз бунда албатта ило-

нг иккинчи асосий шартин умуртқа поғонамизни имкони борича тик тутшимиз-дир. Акс ҳолда энергиянинг вужудда тўпланиб қолишдан келиб чиқадиган асаб огриқлари, қон босимнинг ошиб кетиши, юрак ўйноғи, меъда-ичак яралари каби хасталиклар пайдо бўлади. Табо-бат нуқтаи назари билан қараганимиз-да мазкур далилларда жон борлигини кўрамиз. Аксарият ҳолларда ҳаёти замин билан бевосита боғлиқ бўлган қишлоқ аҳолисида юқоридаги хасталикларнинг нисбатан кам учраши, энергиянинг ўтиб кетишига тўсқинлик қилувчи бетон уйларда киши ўзини ноҳуш сезиши, қоматини букчайтириб юрувчи одамларда расо қоматлиларга қараганда кўкрак бушлиғи аъзоларининг хасталикларни кўпроқ учраши кўпчиликка сир бўлмас керак. Шуларни назарга олган ҳолда болаларни тез-тез далага, табиат

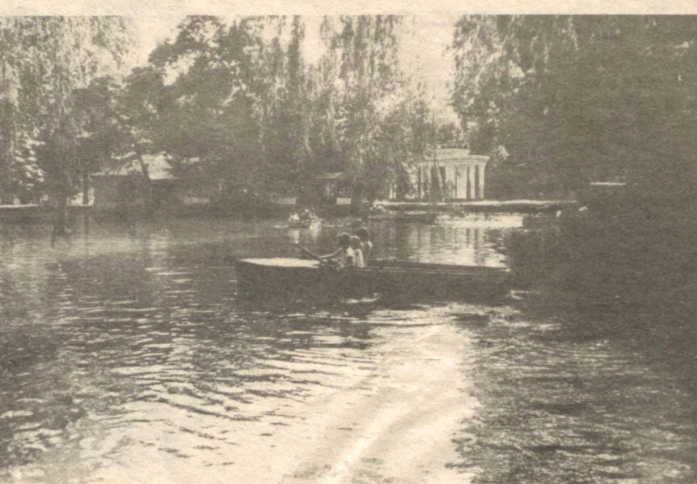
Баркамол авлод учун

ОНА БЎЛИБ ҚОЛГИН, ТАБИАТ

қучоғига олиб, чиқиш, кенглик эпкинларидан баҳраманд этиш ва албатта, қаддини тик тутиб, тўғри юришга ўргатиш соғлиқнинг энг муҳим омилларига кирди.

Кўклам кириши билан табиатнинг барча фарзандлари уйғониб қайта тирилиб қолади, мўри-малаҳларга жон иниб, тирикчилик пайига тушиб қолишади. Адирларнинг офтобрўй қияликларидан қуёшнинг илиқ нурларида чўмилаётган илонларга, калтакесакларга кўзингиз тушади.

Табиат ҳатто узининг мана шу забонсиз болаларига ҳам қуёш нури қанчалик фойдали эканлигини уқтира олган. Киши билан вужуд заҳирасидаги дармондорилар тугаб боради, бу эса ўз навбатида хасталикларга қарши курашиш қобилия-ти йўқолиб, баҳорги дармонсиз-

Т.МАҲҚАМОВ сурати

ри болаларга фойдали эканлигини чала-чулпа эшитган содда ота-оналар болаларини қип-яланғоч ечинтиришиб, уззукун офтобда тоблаган.

Натижада уч ярим яшар ўғилчасини офтоб уриб ҳушидан кетган, каттароқ қизчасининг эса териси офтобдан биринчи даражали кўйиб, кўчиб тушган.

Ваҳоланки, ота-оналарнинг тиббий саводхонлиги сал юқорироқ бўлганида, фарзандларини бунчалик азобга мубтало қилмаган бўлур эдилар.

Ўзбекистон табиати, наботот дунёси ниҳоятда бой ва хилма-хил. Буюк бобокалонимиз Ибн Сино билан тиллашган гиёҳларнинг томирларидан ҳанузгача малҳамлар униб чиқмоқда, уруғлари эса пойимизда тўшалиб етибди. Аммо шу билан бирга биз ҳар бир усимликни дори деб оғзимизга солдирмаслигимиз, болаларни

салхонага шошилишч келтиришган эди. Табиийки бошоқ ичкари томонга силжиб, нафас йўлларига тушиб қолган. Уни бронхоскоп билан олиб ташлашнинг имкони бўлмагач, шошилишч жарроҳлик муолажаси ўтказишга мажбур бўлинган эди. Одатда кўкрак аъзоларида ўтказиладиган операциялар жуда огир бўлиб, кўп қон йўқотилиши билан кечади. Арзимаган уйинқароқлик тўфайли энди унинг кўкрагида бир умрга етадиган жарроҳлик чандиғи қолди.

Сўнгги йилларда кўзиқориндан огир заҳарланиб шифохоналарга мурожаат қилаётганларнинг ҳам сони нисбатан кўпаяётганлиги ота-оналарни ташвишлантириши лозим.

Табиат — онамиз, дедики. Бироқ унинг фарзандлари шунчалик кўпки, у ҳаммасини кузатиш ва алоҳида парвариш-

Ошхонада

ПИШЛОҚ ТАЙЁРЛАШНИ БИЛАСИЗМИ?

Миқдорига яраша сутни сирли кастрюлкага солиб, паст оловда 5-10 дақиқа қайнатасиз. Творогларни аралаштириб, яна 3-5 дақиқа қайнатасиз. Сунгра човлига дока ёзиб кастрюлкадаги творогнинг сувини сиқиб оласизда, товага солиб, туз, сода, сариёғни паст оловда аралаштирасиз. 5 дақиқадан кейин узингиз хоҳлаган шаклга солиб, яхшилаб босиб, бир соатга яқин совутгичда сақланг.

1 литр сутга 5 пачка творог, 200 грамм сариёғ, 1 чой қошиқ туз, сода.

ПИВОЛИ ПЕЧЕНЬЕ

Маргаринни қирғичдан ўтказиб, унга пиво, ун қушиб хамир қорилади. Тайёрланган хамирни салафан халтачага солиб 1 соатча совутгичда тиндириб қўйинг. Сунгра хамирни ёйиб ҳар хил шаклларда кесиб духовкада пиширасиз.

Агарда пирог қилмоқчи бўлсангиз, шу хамирнинг узидан қилиш мумкин.

2 пачка маргарин, 3 стакан ун, 1 стакан пиво.

Муъассар АЗИЗОВА

КИР ЮВИШ ҚОИДАЛАРИ

Қат-қат юбкаларни ювишдан аввал кўлда чоклаб олсангиз, дазмоллаш осон кечади.

Агар сувга биров ичимлик содаси қушиб юборсангиз, қизил ва кук матоларнинг ранги айнинамайди.

Сунъий толадан тайёрланган кийимларни қайната кўрманг. Акс ҳолда ҳосил бўлган гижимларни дазмоллаб ҳам кетказиб бўлмайд.

Ўзилиб кетган трикотаж кийимларни нашатир спирти қўшилган сувда (10 л. сувга 3 ошқошиқ) бир кечакундуз қолдиринг. Сунгра илиқ сувда чайиб, туқли сочиққа ураб, хонтахтага ёзиб қуритинг.

КИР ҚАНДАЙ ҚУРИТИЛАДИ?

Штапель матоларнинг ранги учмасин десангиз, офтобда қуритманг.

Туқилган ва юнгли румолларни ювгандан сунг юмшоқ мато ёзилган хонтахтага ёйиб, туғногич билан қадаб қўйинг.

ДАЗМОЛЛАШНИ БИЛАСИЗМИ?

Пахтадан тайёрланган кийимларни бир неча дақиқа иссиқ сувга намланган сочиққа ураб қўйилса, осон дазмолланади.

Қашта тикилган кўйлақлар тескари томонидан дазмолланади.

Ипак кийимларни тескари томонидан намлаб ёки қуруқ мато қўйиб дазмоллаш лозим.

Ипак матодаги доғни сув ва ичимлик содаси қоришмаси билан артиб, қуригандан сунг қоқиб ташланади.

Сунъий толадан тайёрланган кийимларни дазмоллаганда, ёв сепманг, Акс ҳолда доғ ҳосил қилади.

Киришиб қолган жун кийимларни биров намлаб, чўзиб туриб, ип мато остидан дазмолланг.

Адолат ДЎСТМУХАМЕДОВА

ДЕРАЗА

БОЖХОНА ЙЎҚОТИЛДИ

Яқинда Беларуссия пойтахти Минскда бўлиб ўтган МДХ давлатлари раҳбарларининг учрашувида бир қанча ҳужжатлар қатори Россия билан Беларуссия ўртасидаги чегара масаласи ҳам муҳокама этилди. Беларуссия президенти Александр Лукашенко ва Россия президенти Борис Ельцин имзолаган ҳужжатга асосан ушбу давлатлар орасидаги боғжоналар йўқотилди.

Борис Ельцин журналистлар билан учрашувда «Бундан кейин Россия ва Беларуссия ўртасида чегара бўлмайд», — деди.

БОКУ — НЕФТЬ МАНБАИ

Озарбойжон пойтахти Бокуда «Касбийнинг нефть ва газ» халқаро кўргазмаси бўлиб ўтди. Унда дунёнинг 165 мамлакатидан мутахассислар иштирок этдилар. Иштирокчиларнинг деярли барчаси Озарбойжон нефтига доимий харидор эканлигини билдиришди. Озарбойжонликлар учун эса бу энг қувонарли воқеа ҳисобланмоқда. Чунки Касбийдаги нефть захираси мутахассисларнинг ҳисобига қараганда, 4-5 миллиард тоннани ташкил этар экан.

РОССИЯНИНГ ЯНГИ ПУЛИ

Россия Федерациясининг марказий банки шу йилнинг 30 майдан бошлаб 100 минг рубллик пул банкнотларини муомалага киритди. Бу пул банкноти ҳам бошқалари каби Россиянинг барча ҳудудларида ўз қиймати бўйича қабул қилинишини марказий банк ходимлари қатъий равишда таъкидлашмоқда.

ИГНАТ СОЛЖЕНИЦЫН КОНЦЕРТИ

Ёш пианиночи, дирижёр, машҳур ёзувчи Солженицыннинг ўғли Игнат Солженицын 31 май куни Москва консерваториясининг катта залида концерт дастурини намойиш қилди. У 25, 26 ва 28 май кунлари Санкт-Петербургда концерт берганди.

Игнат Солженицын АҚШда истиқомат қилади. Ота-онаси эса Россияда. Шунинг учун у бу гастролга катта қувонч билан келганлигини таъкидламоқда.

АП ҚАСОСУ...

Тожикистонда 2 йилдан бун кўпуровчилик иши билан шугулланиб келатган жангарилар гуруҳи ушланди. Бу гуруҳ республиканинг Ленин ва Кофирнихон туманларида жинойи ишларни уюштирган.

Республика Ички Ишлар вазири Якуб Салимовнинг айтишича, бу гуруҳ унлаб тожикистонлик фуқароларни ўлдиришда қатнашган. Улганлар орасида халқ депутати Зайниддин Мухиддинов ҳам бор экан.

АРМАНИСТОН ЯНА ГАЗСИЗ ҚОЛДИ

Арманистон Энергетика ва ёқилги вазирлигининг берган хабарига қура, Грузия орқали келадиган катта газ қувурининг ёрилиши сабабли Арманистонда газ тарқатиш тўхтатилди. Аниқланишича, қувур икки жойдан ёрилган ва бир неча жойининг 75-65 метр келадиган қисми яриб кесиб кетилган экан.

Матбуот хабарлари асосида тайёрланди

ДИҚҚАТ, ДИҚҚАТ!

«Оила ва жамият»!

ҳафталиги қошидаги компьютер техник ўқув маркази ёзги таътил

даврида мактаб

ўқувчиларини

компьютер ўқув

машгулотлари ва

ўйин гуруҳларига ўқишга

таклиф этади.

Машгулотлар пуллик.

Ойига — 50 сўм.

Мурожаат учун манзил:

«Оила ва жамият» таҳририяти.

Тел.: 39-43-95, 39-14-08.

Келинчак

Ё. Хўжамбердиев сурати

ШАБРИҚЛАЙМИЗ!

Ҳурматли акамиз Баҳодир ҲАРАЛИЕВ! Сизни 11 июнда 50 ёшга тўлишингиз билан муборакбод этамиз, деб қизингиз Феруза, укангиз Абдувосиқ, Жаҳонгир, Жамшид, келинингиз Кумуш.

Эски Қовунчи қишлоғи.

ОИЛА

49 ЁШДА

Самарқанд вилоятиданман. Оилам (раҳматлик) вафот этган. Тоғиш-туғишим, соғлигим яхши. Ташкент шаҳрида яшайдиган уй-жойим бор, меҳроқибатли, вафодор 35-45 ёшлар атрофида бўлган муслим бир аёл билан бахтиёр ҳаёт қуриш орузидаман. «Оила-411».

ТАНИШУВ ЭЪЛОНЛАРИ

«Оила ва жамият» ҳафталиги шанба, якшанбадан ташқари ҳар куни 9-17.00 гача қуйидаги манзилда танишув эълонларни қабул қилади. Мустақиллик майдони-78, 5-бино, 3-қават.

Газетада эълон қилинаётган абонентларнинг манзили сизни қизиқтирса, худди шу абонент рақамини кўрсатиб, таҳририятимизга хат йўлашингиз ёки мурожаат этиб, батафсил маълумот олишингиз мумкин.

[Давоми. Бош ўтган сонда]

Жаноб Т. маъшқаси билан суҳбатлашиб ўтириб, ўзининг гаройиб қотилига, ўзини ўлдириши учун шахсан пулга ёллаган одамқушга айтишга улгурмай қолган гапини эслади:

— Бу нусха бирор-бир гапга кўнмайди, қон тўкмайсан, чўнтагингдаги олти миллион шундоқ ўзинга қолаятти, бу пуллар ўзингички, фақат лафздан қайтсан бўлди, десам унамаяпти. Касб-корининг обрўсига пўтур етармиш, яна қонсираётганига ўлайми.

— Билганини қилсин, сен рўҳингни чуқтирма,— деди хоним.— Эҳтиёт бўлсанг бўлгани, ахир бу қийин эмас-ку, а? Сен хонангда унинг бемалол кириб-чиқиб юришига йўл қўйганингдан кейин, албатта, у...

— Бемалол эмиш! Эшик, деразалар тамбалаган, деб айтганман-ку сенга, кўнгироқлар улаб қўйилган. Гапимга ишон, у одаммас, иблиснинг ўзгинаси: бир зумда ер остидан пайдо бўлади-қолади.

— Буни қара-я, Ажалнинг худди ўзи!

— Шунчақ.

— Ҳўш, унда нима қилиш керак деб ўйлайсан?

— Биласанми, дейлик, мен энг сўнги кунгача қотилимнинг назаридан қочиб юрсам, хабаринг бор, биз бир йил муддатга шартнома тузганмиз, яъни у бир йил ичда мени ўлдириши лозим. Агар шу вақт ичда мен унга тутқич бермасам, шундан кейин у нима қиларкан?

— Балки ҳеч нима қилмас.

— Балки, дейсан-да! Менинг ҳаёт-мамотим шу "балки"га боғлиқ бўлиб қолишини хоҳлаяпсанми?

— Ҳозир сени бир йил ўтгач нима юз бериши қизиқтираётир-шундан кейин шартномаларинг кучини йўқотадимми, йўқми, шун билмоқчисан-да?

— Худди шундай.

— Ҳўш... буни унинг ўзидан сўраш керакмикан.

— Тўғри айтдинг! Бироқ уни қаердан излаб толаман? Ёлланган қотил деганингни ёзувчи ё шоир эмаски, қаҳвахонада хаёлга чўмиб ўтирса.

— Кўтиб тургин, ўзи келиб қолар.

— Агар у ўлдириш учун келса-чи? Унда бу унинг охириг қилиши бўлади, мен уни қўришга ҳам улгирмайман-ку, мени зимдан тинчитади-кетади?...

— Қўлоқ сол,— деди хоним бироз ўқис оҳангда,— сен худди абадий яшашни талаб қилаётган одамга ўхшаб гапирсан-а, гўё боққаларнинг сендан қарзи бордай!.. Ол-а! Бахлимисан?

— Бахтли бўлсанг ўйна-кул, ёмон хаёл-

ларга берилиб, ваҳимага тушаверма. Иккимизнинг умумий бахтимиздан қувон, яра.

Жаноб Т. ўзича бир нима деб минг фирлади, бироқ хонимнинг ҳақлигини тан олмай иложи йўқ эди.

Ҳақиқатан ҳам улар беҳад бахтиёр эди. Узоқ вақт-қарийб уч ойдан бери! Бировларга уч ой оздай туюлар, бироқ уч ойда бутун бир умрнинг айшини сурса бўлади, ахир, бахт дегани вақт билан ўлчанмайди-ку. Бироқ, кейин нима бўлгани... аён. Мана сизга жўн тақдирларнинг яна бир кечмиши, дейиши мумкин алақандай ичи қора кимса: "Ҳўш, бори шу экан-да? Бу шўрлик ошиқ-мошиқларнинг ҳам бахти охир шундай завоқ топибди-да!" Ё худо, бунақа ўйлайдиганлар учун бахт деганларининг поёни бўлмаслиги керакдай гўё! Қанийди шундоқ бўла қолса!

Ҳа, уч ойдан кейин, боя айтганимиздай, воқеалар нохуш томонга қараб ўзгарди. Т. ўзининг маъшқасини таний олмай қолди, бироқ у ҳануз хонимни қаттиқ севар, аччиқ изтироб чекарди. Аммо хоним пайтини топиб, тап тортмай унга хиёнат қилди: кўнгли кетган бир эркак ўзидан ёшроқ ва жаноб Т.дан кўра ҳаётсеварроқ хуштор топди.

Оқибатда Т.нинг дарду дунёсига дўзах олови туташиб, афсус-надоматлари гуриллаган гулханга айландики, у тагин (худди ҳикоямиз аввалида айтилганидай) ўлиб-йитиб кетишни жуда-жуда истаёт бошлади.

Бу орада қотил қорасини кўрсатгани йўқ. Аксига олиб жаноб Т. бу одамқушнинг озгига чўп ўлчаб кетишни (агар бу вазиятни шундай ифодалаш ўринли бўлса), бошқача айтганда, ўз жонига қасд қилишни режалаштирган оқшом одатдагидай қотил ғойибдан пайдо бўлди. Бу пайт Т. ёзув столи ортида хомуш ўтирар, локланган стол устида тўппонча ётарди. Қотил тим қоронғиликдан чиқиб келди.

— Ва ниҳоят!— уни кўриб қичқириб юборди Т.— Яратганга шукр! Ишни битиргани келдингизми?

— Нимага ишониб бундай деяпсиз?— деди хафа бўлиб қотил.— Ҳалия тушунмаяпсиз шекилли! Мен момақалдироққа ўхшайман-берилиб тушунтира кетди у.— аҳмоқлар момақалдироқдан кўрқиншадан, ахир, гулдирак ашин чақнаб сўнгандан сўнг эшитилади-ю!

— Унда қайси шамол бу ёқларга учириб келди?..

— Ўзим ҳам билмайман: феълим ғалатироқми, ким билсин, балки сизнинг бахтиёр чехрангизни бир кўргим келдики. Биласизми, ишининг мана шу томони хузурли-да. Одамни ўлдириш, айниқса, ўлимни орзу қилганларни тинчитиш — хайр-саҳоват қилгандай бир гап.

— Ким сизга мени бахтли деб айтди!— норозилик билдирди Т.— Сизни кутавериб кўзим тешилди-ку ахир, мана...

— Наҳотки,— ўсмоқчилади қотил.— Атиги икки-уч ой олдин ялинб-ёлвориб мени лафздан қайтишга кўндирмоқчи бўлдингиз, пора тикиб ўлдириш ҳуқуқимдан мени махрум қилимоқчи бўлдингиз...

— Нима ҳам дердим! Ундан бери қанча сувлар оқиб кетди, энди ҳаммасидан юз ўғирдим, ҳаёт ўзи менга терс, мавҳум, мантқиқсиз, чидаб бўлмайдиган даражада— бу ҳаёт эмас, дарёни бўғиб ётган бир уюм харсанг. Хуллас, мен бугуноқ, ҳозироқ жонимни олишингизни илтимос қиламан. Бўлинг, қимирланг.

— Ў биродар, ўзингизни босинг: ўтган кунни ўлгингиз келмаётган эди, кеча яшагингиз кеп қолди, бугун яна ўлишни истайсиз... Тушунмай қолдим!

— Бироқ, сизнинг ишингиз мени ўлдириш, бошқасини қўзаверинг, ҳақини

олгандан кейин ишни бажарингда! Бўлинг, бўла қолинг, эшитаяпсизми?

— Тўғри, талабингиз тўғри. Бироқ, қизиқ-да энди: яна икки-уч ой ўтиб-ўтмай ҳозиргидай ёлвориб ўтирмайсизми-яшагингиз кеп қолмайдимиз?

— Қанақа безбетсиз! Балки шундай ҳам бўлар. Бироқ яшаш иштиёқи барибир ўлим хоҳиши билан алмашинади... Бу, демек... Сиз мени тушунапсизми? Ҳаёт ўлимни тан олмаган пайтадигана моҳият касб этади, аксинча булар ҳаммаси чўпчак.

— Ҳа, энди бундай нуқтаи назардан қараганда, албатта...

— Хуллас, менингча, истиснога ҳожат йўқ.

— Тагин бахтли бўлиб кетишингизга истисно тариқасида қараяпсизми? Ишонч билан айтаманки, сиз ноҳақсиз. Хайр, кўришгунча.

Шундай деб қотил ғойиб бўлди.

Ҳақиқатан ҳам тез орада жаноб Т.нинг ишлари тагин юришиб кетди. Албатта, ишқу муҳаббат бобида эмас, бу гап пул масаласида бахти чопди, сабил, пул деганлари маълум маънода севи-муҳаббат ўрнини босишга қодир матоҳ-да.

Бир куни эрталаб кўчада сандирақлаб юриб, жаноб Т. Биржа биноси олдига бориб қолди. "Қизиқ, нечун бу биржа бинолари нуқул баланд устунли, маҳобатли бўлади-а, биржами ё қасри олий билмайсан киши (аслида биржанинг қасрдан қаери кам). Аммо мана бу бинога гап йўқ, устунларим нақд икки минг йиллик!" Жаноб Т. биржа бўсақасидан ҳатлаб ичкарига кираркан ҳаёлидан фақат шу йў кечди, холос, бошқа ҳеч нимани ўйлагани йўқ; уни бу ерга бирор-бир амалий иш эмас, Балки шунчаки қизиқувчилик етаклаб келган эди: у ҳатто (бир пайтлар аллақандай даллолнинг ихтиёрига топширган ва қисқа вақтда баҳоси сув текинга айланган) анчагина Н. акциясига эғалигини ҳам хотирига келтиргани йўқ.

Ичари тирбанд эди, ит эгасини танимайди, олағовур, оломоннинг устидаги таблода акциялар қийматининг кўтарилиб, тушиб тургани ҳар дақиқада қайд қилиб турилибди. Жаноб Т. гарчи иқтисод масаласида нўноқроқ бўлса-да, таблога бир қараб қўйди ва шу нафас ўзини кимдир зимдан кузатаётганини пайқайди. У ортига ўтирилди: ёнгинасида қора либосда бир кимса қаққайиб турар ва жаноб Т.нинг нигоҳи қаёққа қараётганини илғашга уринарди.

— Ғалати-а, тўғрими?

— Ҳечам. Мен, шунчаки, бекорчиликдан.

— Бироқ, янглишмасам, сиз таблодаги Н.га тикилиб қарадингиз?

— Н. дейсизми?— овоз чиқариб такрорлади Т. ва ўзининг, гарчи қиймати бир пул бўлса-да, акцияси борлигини, акцияси таблодаги рўйхатда қайд этилаётганини англаб қолди.

— Демак, акциянгиз бор, тўғрими?— тирғалди қора кийимли нусха, нуқсидан у товламачига ўхшаб кетарди.

— Ҳа, озроқ бору бироқ ундан сариқ чақалик наф йўқ!

— Нотўғри ўйлаяпсиз,— пичирлади қора кийимли.— Шу бугун Н. акцияси анча ўсади, бир неча пункт юқорига кўтарилди. Бизам, акси қирриқларданмиз, гапимизга эғалик қила биламиз, қолаверса тепадаги ишларданам хабаримиз бор.

Т.га барибир эди, у тепадан на яхшилик ва на ёмонлик кутар, бироқ ҳозир вазиятнинг қулайлигини тўғри баҳолай олди ва ишонқирамай сўради:

— Сиз мендан Н. акциясини сотиб олишни хоҳлармидингиз?— (Ў, Т. шўрлик қачондан бери бу даҳмаза қорғозлардан қутулишни орзу қилади!)

— Ҳозироқ, шу ернинг ўзида оламан! Қанчалигидан қатъий назар-миллионта

бўлсам!

— Менда бунча акция йўқ.

— Қанча бор?

— Икки мингча чиқар.

— Оламан.

— Нақд пулгами?— мингфирлади Т., ўзининг дадиллашганидан юраги увишиб.

Қора кийимли шимининг орқа чўнтагидан чек дафтарчасини сугириб олиб, ҳавода силкилаб деди:

— Шошманг. Олдин сиз баҳосини айтинг, қанча?

У акция шошириб қўядиган рақамни айтиди... Энди фақат биржадаги даллолни топиб, акцияларни олиш лозим эди, васаллом. Шундай қилиб иш пишди.

Ана энди жаноб Т. нима бўлаётганини ҳали фаҳмлаб улгирмай, боз устига, арзимас акциясининг нархи бир сакраб том баравар ошиб кетгани сирини нимадалигини тушунмай туриб, кўз очиб юмгунча бир қоп пулнинг тағида қолдики, бундайн хушбахт, бундайн кўтаринки ҳолатни изоҳлаш ва одам боласининг шундай лаҳзаларда кўзи чақнаб, яшашга иштиёқи беҳад ошиб-тошиб кетишини айтиб ўтириш ортиқча, деб ўйлаймиз.

Зеро, йўқдан дунё топиб турганда ўлишни, ўлимни орзу қилиш ғирт аҳмоқликки, соғдай таъқиб этиб юрган қотилни ҳам бунча пул билан қайта сотиб олсам, лафздан қайтарсам бўлаверарди... "Бироқ, қисталоқнинг ичида ғужури борда, у нокасини кўндирши, ҳарқалай осон бўлмас-ов", дея хаёлан иккиланди Т.

Хуллас, жаноб Т.нинг боши осмонда, оёғи ер искамайди, аммо бу қадар суррури кайфиятнинг охири кўпинча бахайр бўлмаслигини у ҳозир хаёлига келтирмайди. Чунки Т.га бойлик осмондан тушди гўё; қолаверса, акцияларнинг нархи туйқусдан беҳад ошиб кетгани Т.нинг ақлини шошириб, ҳовлиқтириб қўйдикки, у олдин-солдин ишларга ўқуви йўқлигини ҳам унутиб, акциябозликка берилиб кетди. Илонга авралгандай, жаноб Т. акциялар қийматининг гоҳ кўтарилиб, гоҳ тушиб кетишига ғарқоб бўлиб, бу сирли ўйиннинг вазвасасига учиб, кунларнинг бирида бору шудиндан ажраб, боз-боягидан мулла мируққа айланди-қолди.

Бир қоп пул шамолга соврилди-кетди! Шунчақ ҳам бўларкан-да! Мана, у яна ноумид, дардига ҳамдард йўқ, ғам-аламда қоврилиб ёлғиз ўзи мўридай шўппайиб ўтирибди... "Яхшиям, бир йиллик муҳлат поёнига етиб қолди,— ўзига хаёлан далда берарди жаноб Т.,— қотил алдамайди, у сўзида турадиган йигитлардан".

Бир йиллик муҳлатнинг туғашига эса бир ойча бор эди. Жаноб Т. ана шу охириг бир ойни не азоб-ўқубатларда ўтказганини айтиб ўтириш бизнинг вазифамизга қиймайди.

Мана, ниҳоят, жаноб Т. билан ёлланган қотил келишишган бир йиллик муҳлатнинг энг сўнги куни ҳам етиб келди, ваъдага вафо қилиб ёлланган қотил останада пайдо бўлди.

— Бугун охириг кун,— дея кўрениш берди у.

— Э, худога шукр-эй!— қичқириб юборди Т.— Мана, мен тайёр!

Қизиқ, бу гапдан қотил сал довдиратгандай бўлди.

— Баъзи бир ноаниқликлар бор,— чайналди у.

— Қанақа?

— Сиз... ўзингизга буни айтганман... гоҳ ўлишни истаб қоласиз, гоҳ яшагингиз кеп қолади: сизники нақ баҳор ҳавосидай.

— Ҳали шунчақ денг! Унда менам эслапти қўяй: сизга барибир эмасми, фарқи нима?

— Бошдаёқ мен ўзимнинг мулоҳазаларимни айтиб эдим,— деди норозилик билдириб қотил.— Мисол учун, агар сизни мен сиз айтган, сиз истаган пайт-

да гумдон қилсам...

— ... унда сюрприз бўлмайди — меҳнатингизнинг гаштини суролмай қоласиз, шундайми? Буни мен тушунаман. Хўш, Бахтиёр юрган кунларимда мени ўлдиршингизга нима ҳалақат берди?

Ҳақиқатан ҳам бугун қотилнинг машқи паст эди, у жавоб қилиш ўрнига ялтираб турган туфлиснинг ингичка тумшукларига термилиб қолди. Шу алпозда бироз каловланиб турган қотилнинг ниҳоят берган жавоби Т.ни ҳайратга солди.

— Журъат етмади.

— Нима? Сизга-я, сиздай одамга журъат етмади...

Қотил жаноб Т.нинг ҳаяжони босилсин деб бироз сукут сақлаб туриб, сўнг деди:

— Айб санасангизда, тан олиб айтишга мажбурман: сизни гумдон қилишга журъатим етмайди.

— Ё худо, нега бунақа бўлаяпти ўзи?

— Хуллас калом, бу ишни ўйламай бўйинимга олган эканман, энди афсус қилаяпман.

— Очиғроқ гапиришнинг иложи борми?

— Рости, бизнинг шартимизга кўра, мен сизнинг ҳаётингиздан доим хабардор бўлиб туришим керак эди, доим сизни ўйлашим, сизнинг ҳолатингизга қиришим лозим эди?

— Йўш?

— Эй, азиз биродор, наҳотки тушунмаётган бўлсангиз? Ҳаёт, инсон ҳаёти қанақа бўлишидан қатъий назар... Йўқ, маъзур тутасиз, очиги, бунақа масалаларга ақлим унча етавермайди, мен сабабини тушунтиролмайман! Бу жуда мушкул муаммо, жуда чалқас... Сезаяпсизми?

— Тасаввур қилингки, мен ҳеч нарсага тушунмаётганман. Ахир, гап бунда мас-ку.

— Гап шунда, шунда. Ҳар қандай ишнинг, ҳатто одам ўлдиршининг ҳам тартиб-қоидаси бўлади. Боз устига бизнинг

ишимизнинг ишқал жойи ҳам бор.

— Қанақа ишқал жойи?

— Биз сиз билан ўхшашмиз, бир-биримизга ўхшаймиз.

— Ҳа, гап бу ёқда, ден! Ғоятда миннатдорман.

— Арзимаёди. Айтмоқчиманки, бир пайтлар мен ўзим ҳам сизга ўхшаб аёллар ва бошқа сабаблар туфайли кўп изтироб чекканман. Кейин эса... яна... сўнг тагин...

— Тақдир мени ҳам роса сийлаган: севинчим қайғу билан, алашим ҳузур-ҳаловат билан алмашиб турган, демокчисиз-да?

— Худди шундай, фақат фарқимиз шуки, сиз гапириб берганингизда жуда рафторини толиб гапирасиз, меники қовушмайди... Шоирона гапирасиз, сиз дoston айтгандай қилиб айтасиз!

Жаноб Т.нинг назарида бу нусха гапни олиб қочаётган эди, оқибатда унинг ягона умиди (айни дамда-ўлиш истаги) ҳам пучга чиқаётганди. Бироқ у ўзини кўлга ола билди.

— Энди бир шеър у шоирлик етмай турганди! Бас, гапдан ишга ўтиш керак, лафзни бажаринг.

Ёлланган қотил бўшанг ҳиринглади.

— Улгураман ҳали. Муҳлат оқшом соат ўн иккида тугайди.

— Майли, сизнингча бўла қолсин. Энди боринг ва қайтиб келганингизда хоҳланг хуфёна, хоҳланг очиқчасига — ишни битиринг! Фақат илтимос, мени алдаманг. Муҳими, бу-менинг умримдаги энг сўнгги оқшом бўлиши керак!

— Чувчарани хом санабсиз! — захри ни сочди ёлланган қотил сўз бойлигининг бор имкониятини ишга солиб. — Менга деса муҳлат қиёмат қойимганча чўзилмайдим, мен сизни барибир ўлдирмайман!

— Қайси жин урди? Ҳазил ҳам эви билан-да! Хўш, билсам бўладими... Балки ўзингиз айтасиз, бу нимаси, ахир, лафз қани? Сиздан нима талаб қилаётганимни жуда яхши биласиз-ку, мен ўлишни хоҳлайман, ўлишим керак,

буни бир йилдан бери мушқоқ бўлиб

кутаётганим ўзингизга маълум... Хўш?

Қотил кўзини олиб қочди, чап қўлининг бош бармоғи билан мўйловини босиб силади. Сўнг мижозини ранжитиб қўйишдан чўчиган касибдай узрли оҳангда деди:

ўйлайдиган фаҳм-фаросат, виждон бор: бу — ўз жонига қасд қилиш касби, ўзини ўз қўли билан ўлдирувчи — худкушининг обрўси, иззати, ҳатто айтишим мумкинки...

Ана шу дамда Т. билан ёлланган қотил туйқусдан бир-бирларига тики-

ЁЛЛАНГАН ҚОТИЛ

либ, сукут сақлаб қараб қолишди ва... иккаласи ҳам бараварига қаҳ-қаҳ отиб, бор овозда қулиб юборишди.

— Жа олдингиз лекин! — ёлланган қотил чангак бўлиб, оёғи билан ер тепиб ҳоҳлади. — Йў... йў... ҳатто ҳаёлингизга келтира кўрманг... ха-ха-ха, вой, ичагим узилиб кетади-ёв... зинҳор ён бера кўрманг..!

— Яна кимга, ха-ха-ха, кимга? — аранг гапирди Т., кулгидан лавлагиси чиқиб.

— Ўзингизга, унга, уларга, ҳаётга!

— Шундайми, шундайми? Керакмасми?.. У ҳолда қандай бўлади?

Ҳайҳот, бу саволга бериладиган жавоб кўп мажбурият юқларди, шу боис ёлланган қотил жавоб қилмади. У туйқусдан кулгисини тийиб, одатдагидай, керишиб ўрнидан кўзгалди.

— Соғ бўлинг. Кейинги сафаргача шу жойда тўхтамайсиз. Олти миллионни мен эртага сизнинг жорий ҳисобингизга қўйиб қўяман. Хайр, яхши қолинг!

Т. бирдан ўзига келиб, яна бир нима деб эътироз билдирмоқчи бўлди, бироқ уларнинг суҳбатига сўнгги нуқтани қотил қўйди:

— Очигини айтганда, сиз нимадан кўрқасиз? Сизни менга ёки бошқа бир ёлланган қотилми — ким гумдон қилганининг нима аҳамияти бор?!

Аҳмад ОТАБОВ таржимаси

Ўзингизни синаб кўрингиз

СИЗ ҚАНДАЙ ОТА (ЁКИ ОНА) СИЗ?

Оиладаги руҳий муҳит кўпинча бизнинг қандай ота ёки оналигимизга бево-синга боғлиқ бўлади. Оилада биз ўз фарзандларимиз билан тил топиша олаемизми ёки йўқми оила руҳий муҳити учун бу жуда жиддий савол. Шундай экан сиз ўзингизни текшириб кўринг, қандай ота ёки онасиз?

Ҳар бир ижобий жавобга ўзингизга 2 балл беринг; агарда "баъзан" десангиз 1 балл беринг; йўқ, яъни салбий жавобга 0 балл беринг.

1. Газета ва журналларда оила, тарбия ҳақидаги педагогикага тааллуқли мақолаларни, телевидениедаги тарбиявий кўрсатувларни кўриб ва ўқиб бора-сизми, тарбияга тааллуқли китоблар ўқийсизми?

2. Фарзандингиз бирон хато қилганда бу хато менинг ҳаётим тажрибамдан олинган деб ўйлайсизми, бу сизнинг тарбия маҳсулингиз эмасми?

3. Болалар тарбиясида эрингиз, хотинингиз билан ҳамфикрми?

4. Бирон иш қилиб турганингизда болангиз ўз ердани тақлиф қилса, бу ҳолда иш кечкишини, ҳатто тўхтаб қолишни билсангиз ҳам сиз уни қабул қиласизми?

5. Болангизга нисбатан таъқиқ ва ман чораларини фақат зарур ҳоллардагина ишлатасизми?

6. Тарбияда изчилликни асосий тамойил деб биласизми?

7. Бола тарбиясига атроф муҳит жид-

дий таъсир қилади, деб санайсизми?

8. Жисмоний тарбия, спорт боланинг ҳар тарафлама тараққиети учун катта аҳамиятли деб биласизми?

9. Фарзандингизга бирон нарса ни буюрмасдан, илтимос қила олмасизми?

10. "Тўхтаб тур", "Ҳозир вақтим йўқ", "Ишмини битказиб олайин, кейин" деган сўзлар сизга ёқмайми?

Энди балларингизни санаб кўринг: 0-6 баллгача. Сиз тарбия тўғрисида гирт саводсиз одамсиз. Аммо ўқиб, ўрганиш ҳечам кеч бўлмайди. Бу борадаги билимсизлигингизни тезроқ тўлдирингиз ҳаракат қилинг, чунки оилангизнинг бахти сизнинг қандай ота ёки оналигингизга жуда ҳам боғлиқ, буни унутманг.

7-14 очкога. Сиз жиддий хатолар қилмайсиз, аммо бу тўғрида илмий китоблар, мақолалар ва бошқа маълумотлар олсангиз ёмон бўлмайди. Ўқиб ҳеч вақт кеч эмас дедик. Шунинг учун ўқингиз кечикканингизни ҳисобга олинг ва ўқини мўлжалланганда биринчи, яъни келаси дам олиш кунидан бошлаб болангиз билан бўлинг. Улар сиз билан бўлишни жуда ёқтиради ва бунинг натижасини албатта амалда сезасиз.

15 ва ундан юқори баллар. Сиз ўз отоналик бурчингиз билан мамнун бўлсангиз арзийди. Аммо яна ҳам ўйлаб кўринг, такомилликнинг, комил инсонликнинг чегараси йўқ, ахир. Ўқингиз, ўрганиш доим яхшиликка олиб келади.

Соғлом ва гузал бўлаи десангиз

9. ВАКАСАН

(Давоми. Боши ўтган сонларда)

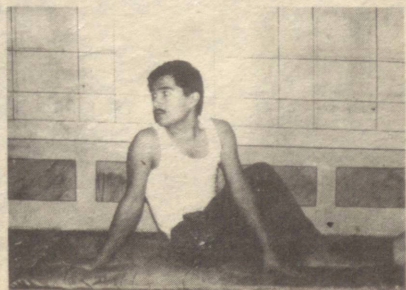
Одёл ёки гиламда вертикал ҳолатда ўтиринг ва оёқларингизни узатинг, қўлларингизни қўлтиқларингизга таятирган ҳолда қўйинг. Энди эса чап тиззангизни букинг ва ўнг тиззангиз ёнига полга қўйинг, шундан сўнг ўнг қўлингиз кафтини чап оёғингизнинг чап томониغا қўясиз. Энди танангизни чапга буриб, чап қўл кафтингизни баданингиздан олдинроққа чиқаринг, танангизни қаттиқроқ қилиб (полда) тутинг. Ўнг қўлингиз тиззангизни тортиб турсин. Оғирлигингизни чап кафтингизга бериб, танангизни иложи борича чапга бу-ринг. Юзингизни ҳам чапга буриб, тоқ сиз чап елкангизни кўринг. Бу ҳаракат "Вакасан"нинг биринчи босқичини мукамаллаштиради. Кучингиз етгунича мана шундай ҳолатда ўтиринг. Кейин эса дастлабки ҳолатингизга қайтинг ва дам олинг.

Энди эса навбатдаги ўхшаш машқни ўнг қўлингиз ва оёғингиз билан бажаринг.

Бу ҳаракатингиз ушбу асанни мукамаллаштиради. Бошланишда буни атиги бир марта бажаринг. Кейинчалик эса тажрибаларингизга таяниб, машқни беш мартагача такрорлашингиз мумкин.

Фойдалари:

Вакасан бел оғриғини даволашга, орқа миянинг кучли ва букилувчан бўлишига ёрдам беради. Айниқса ошқозон оғриғининг йўқолишига сезиларли таъсири бор. Яъни у ошқозоннинг овқат ҳазм қилмаслигини тўхтади ва буткул даволайди. Шунингдек, тез қаршига йўл бермайди. Бу асан биз учун қийинроқ бўлган навбатдаги асан — "Ардхаматсиендра Асан"ни бажаришингизга ҳам ёрдам беради.

Китоб ёзганлиги учун қўлини синдиришмоқчи эди...
Унинг кўпгина дўстлари машгулотлар пайтида жон берарди.
Талаб — кўрган-билганларини ҳеч кимга айтмаслик.
Харалд Шумахер тўғрисида яна нималарни билиш керак?
Езаётган китобини тўхтатиб қўйиш ёки хотирасига муҳрилади қолган даҳшатли воқеаларни бутунлай унутиб юбориш немис дарвозабони Харалд Шумахернинг одамшавандалигига тўғри келмасди. Тўғриси, мажбуран допинг қабул қилганлар орасида унинг ўзи ҳам бор эди. Риқзи насибаси бутун экан командадор дўстлари каби улиб кетмади. Мана шу сабабдан ҳам у бошбал кўйган китобини ярим йўлда тўхтатиб қўймади. Киришарди. Фалакнинг гардиши билан ўзи тирик қўлимиз, энди йигит ёшида зиммасига юклаган мажбуриятни адо этман деб улиб кетган дўстлари ҳақида бирор гап айтиш унинг бурчи эди. Аммо бу осонликча

кези келганда раҳбарларга таъна қилиб қўярди. Аммо улар Шумахернинг китоб ёзишини ҳавёларига келтирмаганларидан гапларига парво ҳам қилишмасди. Хуллас, Харалд китобини шундай бошлади:
«Кўпгина футболчи дўстларим машгулотлар пайтида допинг таъсирига дош беролмасдан нафаси ичига тушиб уларди. Югуриш йўлида, ювиниш хонасида, буфет ортида жуда кўп футболчиларнинг жасади топиларди. Улиқлар йиғиб олинарди-ю, унинг урнига бутунлай бошқа ёш футболчи келтирилларди. Мен бунга сираям чидаб туролмасдим. Аммо бу ҳақда бировларга оғиз очиб бўлмасди».
Шу китоби билан Харалд Шумахер немис терма командасининг жаҳон ва Европа чемпионатларидаги ютуқларини бутунлай фож эди. Брайтпер Мюллер, Руминнеги сингари футболчиларнинг номи ер юзига тарқалганди. Харалд Шумахернинг «Анфифф» («Уйини бошлаш учун ҳўштак») китобининг чоп этилиши бир йўла ҳаммининг обрусига пугур етказди. Аввал бошдан Харалднинг ўз аҳдидан қайтаришга бел

рашувчи жамиятга ҳам иқтисодий жиҳатдан анчагина ёрдам қилди.
Харалд Шумахер ҳаётининг 20 йилини мамлакатда футболни тактик жиҳатдан ривожлантириш, адолат мезонини урнатиш учун сарф этди. ГФР тарихида фақат иккита футболчи терма команда сафидан ундан сал кўпроқ майдонга тушишган. (Беккенбуазер — 103, Мюллер — 76.
Яхши отга бир қамчи деганларидек, Шумахер ўз китобини чоп этгандан кейинги сиеатнинг биринчи ҳамласиданоқ энди узага ГФРдаги футбол элиниқаридаги командалар Шумахерга «Кел, биз билан уйнайсан», деган таклифларни юбора бошлади. Аммо унинг ватанидан чиқиб кетишга хоҳиши йўқ эди. Шунинг учун ҳам четдан келаётган таклифларнинг ҳаммасига рад жавобини берди. Қанча ҳаракат қилмасин, қанча уринмасин бери-бери унга мамлакат терма командаси сафида уйнашга рухсат беришмасди.
ГФРликлар 1990 йил жаҳон чемпионлигини қўлга киритгач, команда аъзоларини биринчи бўлиб табриқлаган ҳам Шумахер эди. 1988 йилда Европа чемпионати финалида голландияликлардан мағлубиятга учрагач «соткин» ниқоби остида эзилган ҳам Шумахер эди. Хуллас ватанидан жой тегмагач, ноилоҳ яна футбол уйнаш илминжида Туркияга қараб кетиб юборган ҳам Шумахер эди. Осиелик футбол ишқибозлари уни яхши кутиб олишди. «Фенербахчи» командаси сафидаги икки-уч уйинидан сунг у турк халқининг муҳаббати-ю, чўкур ҳурматини қозонди. Футбол ишқибозларининг кўпчилиги стадионга ватанида адолатсизликка учраган Харалд Шумахерни қўриш илминжида эрта келиб кеч қайтарди. Тез орада у туркларнинг миллий ҳақрамони дараҳасига қўтарилди. «Фенербахчининг» ҳар би уршувидан олдин ишқибозлар уни қўчоқ-қўчоқ гуллар билан қўмиб ташларди. Орадан ҳафталар, ойлар шамолдек тез ута бошлади. Вақт кетиши билан қўватсизланиб бораётганлигини англаган Харалд катта футбол билан бир умрга хайрлашиш кўнини 1991 йилнинг ёз ойида ГФРда утказиш учун раҳбарлардан рухсат суради. Федерация розилик бермади. Хайрият, унинг энг яқин кадрдони бўлиб қолган «Бавария» яна унинг ҳолига асқотди. Улар хайрлашув уйинини утказиб беришга розилик беришди. Туркиянинг Измир шаҳридаги 40 минг кишилик стадионда Шумахер 60 дақиқа «Фенербахчи», 30 дақиқа «Бавария» дарвозасини қўриқлаб футбол билан хайрлашди.
Сардор МУРОД

Футбол юлдузлари

ҲАҚИҚАТНИНГ АЧЧИҚ МЕВАСИ

бўлмасди ҳам. Кўп уйлади, жудаям кўп уйлади. Қаршисида турган суний таъйиқ ва гўлардан эсанқира қолди. Барибир фикрдан қайтмади. Нималарни кўрган бўлса, қандай воқеаларга шоҳид бўлган бўлса ҳаммасини ипидан игнасиғача ёзди. Фикру-ёқиди алғов-далғов нарсалар кўп ўтмай китоб шаклида бутун Германияга тарқалди.
Буни қарангки, футбол бўйича жаҳон чемпионатларининг 1970-1980 йиллар атрофидаги барча учрашувларида собиқ ГФР терма командасининг фақат соврини уриларини эгаллаётганлиги немис ишқибозларининг кайфиятини жудаям баланд кўтариб юборган бўлса, жаҳон жамоатчилиги ҳамда бошқа терма командаларни лол қолдирарди. Бироқ, немисларнинг гирромлик қилаётганлигини, кетма-кет габалабарнинг илдири қалоблиғи маразлиқларга келиб такалаётганлигини ҳеч ким билмасди. Немис футбол оламнинг раҳбар жаноблари эса командаси жаҳон чемпиони бўлмагунча қадар узлари танлаган «допинг» йўлидан қайтмасликка интилишарди. Бора-бора бундай галимаслик шундай кўчайиб кетдики, юқоридан келган турли буйруқларда «допинг» масаласига алоҳида урғу бериладиган бўлинди. Ер юзиде немис футболчиларини чил-парчин қилиб юборадиган терма командалар жудаям кўпчилиги улар билишарди. Айниқса Лотин Америкасидаги Аргентина, Бразилия, Европадаги Италия, Англия, Испания футболчиларининг уйин услуби жудаям бошқача эди.

боғлаган мутасаддилар энди катта ташвишга тушиб қолдилар. Китоб муаллифидан «қасд» олиш чора-тадбирларини излай бошлади. Илоҳи бўлса қўлини синдириб ташламоқчи бўлди. Дастлаб у катта футболдан бутунлай четлатилди. Кейин ҳаётига чанг солишга ҳаракат қила бошладилар.
Ҳаёт дегани шундай бир тушунарсиз ҳамда беаёв тилисим экани, унда адолат ҳам, гирромлик ва галимаслик ҳам ёнма-ён шайверлади. Харалд Шумахер ҳам китоби чиқиши муносабати билан икки ўт уртасида қолди. Барибир адолатсизлик ва виждонсизликлар олдида бош эгмади. Энг алам қиладигани у турги гапни ёзган, уни ҳамма тушуниб турган бўлса-да, ҳеч ким, ҳаттоки терма командаддаги энг ишончли дўстлари ҳам кечирмади. У ҳеч бир инсонга, раҳбарга дийдиб қилмади. Индамасдан, катта футболни мажбуран тарк этди.
Харалд Шумахер оддий немис оиласида дунёга келган. Отаси шаҳар автопаркда механик бўлиб ишларди. Кейинчалик бензиндан аллергия бўлиб бу касбини ташлаб кетган. Угли Харалднинг футболчи бўлишини ҳеч истамасди. Шундай бўлса-да, Харалд футбол стадионидан бери келмасди. Еши улғайгач ён-атрофидаги командаларда ҳўжумчи сифатида уйна бошлади. Профессионал футболчилар сафига қўшилганда эса мураббийлар унинг ҳўжумчиликка эмас, кўпроқ дарвозани қўриқлашга иқтидори баланглигини сезиб қолишди. Харалд розилик билдирди. Кўп ўтмай мамлакат терма командаси сафидан жой олди. Уша пайтларда у бундеслигининг аъзоси бўлиш Мюнхен шаҳрининг «Бавария» командасида уйнарди.

Ҳаммаси 1986 йил Мексикада утказилган чемпионатдан бошланди. Немислар ушбу биринчиликда ҳам ўз олдларига қўйган бош мақсад-олтин медални қўлга киритиш бахтидан маҳрум бўлишди. Бунга сабаб финалда Аргентина терма командаси билан бўлган учрашув пайтида дарвозабон Харалд Шумахер жудаям кўпол, кечириб бўлмайдиган хатога йўл қўйди. Бундан ойнамажаҳон орқали футбол учрашувини қўриб турган немисларнинг дами ичига тушиб кетди. Шундай бўлса-да, вақтинча Шумахерни ҳеч ким айбламади. Ҳаттоки бош мураббий Кайзер Франц Беккенбауэр ҳам уни тўғри тушунди.
Немисларнинг жаҳон чемпионати финалига чиқиб энг охириги ҳал қилувчи маҳалда мағлубиятга учраши Харалд Шумахерга алам қилди. Бундан олдинги чемпионатда ҳам худди шундай бўлганди. Бунинг сабаби нимада? Нима учун немислар фақат охириги пайтда ютқазишарди? Харалд бу борада ҳам ўзига фикрлай бошлади ва бунинг натижасида ватанидаги футбол раҳбарларининг қўзғунамчи эканлигини тушуниб етди. Шу тариқа бундеслига футболдаги барча-барча пораҳурлиғу бюрократик жабру-зулмини тағ-туби билан очиб ташлашга бел боғлади. Илгари ҳам у барибир-бир куни «ичи ерилишини»

1980 йилда Шумахернинг роса омади юришди. Немислар худди шу йили Европа китъаси чемпионлигини қўлга киритишди. Мамлакатнинг ички чемпионати тугаши билан журналистлар уни «ГФРнинг энг кўчли дарвозабони» деб қўрсатишди. Бундан бир неча йиллар олдин пулга зориқиб юрган Харалд шу кўндан ойига мумайгина даромад қила бошлади. Мюнхен шаҳрининг марказидан икки қаватли уй сотиб олди. Ўзи ва оиласидан ортган пулни у ҳеч иккиланмасдан турри болалар уйи хисобига утказиб турди. Гиёҳвандликка қарши қў-

Сўнги устун
70 ТА МАШИНА ЙЎҚОЛГАН
Волжск автозаводида турт ойлик ҳисоб-китоб ишлари якунланди. Аниқланишча буюртмачиларга режа бўйича 21 мингдан ортиқ машина тарқатилиши керак эди. Лекин бу режа бор йўти 76,7 фоизга жавобдор халос. Қизиги шундаки, завод ҳовлисида 70 та таяёр автомобил тезис йўқолган. Завод аъзолари тоғиб бериш учун «Нима? Қандай? Қачон?» телеуйинидаги машҳур қизларга мурожаат қилишча ҳам фойдаси бўлмади. Е, таб!..

АЁЛЛАРНИНГ ДАҲШАТЛИ ҚОТИЛЛИГИ
Европа давлатларида аёллар жиноятчилиги жуда ҳам кўпайиб бораётти. Ожизалар эркеклар ҳонига ақл бовар қилмас даражада браҳулик билан қасд қилмоқдалар. Россияликлар аёл эрини улдиргач, жасад этини суягидан ажратиб, гушт қиймалағичдан утказишди, ахлат ташланадиган қувурга тушириб юборди. Суякларни эса шаҳар ташқарисига чиқариб пинҳона ерга қўмиб келган. Яна бир булғориялик хоним эрининг жасадини майдалаб бонкаларга жойлаган ва анча пайтача у билан иттини боқиб келган.
Ҳа, Кубосномада хотиннинг душманини бўлса, ундан ёмон душман йўқ, деб бежиз айтмаган экан-да.

«ЖАҲОН ТОП-МОДЕЛИ 95» ГОЛИБАСИ
Москвада бўлиб утган бу конкурсда Европа, Осиё, Америка ва Африкадан гузал қизлар қатнашилди. Унда қанча энг гузал қизлар аниқланган бўлсада, голиблик венецуэлялик 20 ёшли Джаклин Агуьерега насиб этди. У 10 минг немис маркази, конкурснинг олтин ишонни ва «БМВ» русумли автомашинанинг энг янги моделини қўлга киритди.

100 Ёшли Паҳлавон Кампир
Яқинда Америка Оклахома-сити шаҳрида спортнинг ядро отиш тури бўйича қариялар уртасида мусобақа бўлиб ўтди. Унда турт кило келадиган ядрони 3 метру 46 сантметр узоқликка отишга муваффақ бўлган 100 ёшли Маргарет Уайт исмли кампир голиб деб топилди. Мусобақа ташкилотчиларининг таъкидлашча, бу голиблик Маргарет Уайтнинг тенгқурлари орасида жаҳон рекорди ҳисобланиши мўмкин экан.

АКУЛА БЎПҚЕТ-Е
Кубалик Хорхе Марио Гарсиа исмли киши 68 метр чўқурликда сув остига кириб, рекорд ўрнатди. У сув остида 2 минуту 15 секунд бўлди. Ажабланилиши шундаки, бу ишни баҳарлида Хорхе Марио ҳеч қанаканги ердағки молламанлардан фойдаланган эмас.
922335 РАКАМЛИ ЖИНОЯТЧИ
Вашингтондаги гузаллик маликаси конкурсининг голибасини зўрлаганиликда айбланиб қамалган бокс бўйича жаҳон чемпиони Майк Тайсон озодликка чиқди. (Унинг қамоқдаги рақами 922335 эди). Лекин Майк ҳали яна турт йил мобайнида полиция назорати остида яшashi керак. У ҳатто полициячиларнинг рухсатсиз уйланishi ҳам мўмкин эмас.

Хуллас, бутун дунёда ўз муҳлисарига эга бўлган боксчи Майк Тайсон яна рингта чиқадиган бўлди.
Хорижий манбалар асосида тайёрланди

БОШ МУҲАРРИР:
Абдукарим РАҲИМБЕРДИ
Муассислар: Ўзбекистон Республикаси болалар жамғармаси ва «Соглом авлод учун» Халқаро хайрия жамғармаси.

МАНЗИЛИМИЗ:
700078, Мустақиллик майдони, 5-бино.
Телефон: 39-43-95
Эркин ЭШОНҚУЛОВ навбатчилик қилди
Обуна индекси — 64654
Руйхатга олиш № 33
Буюртма Г-0265. 23566 нусxada чоп этилди. Офсет усулида босилди.
Формати А-3, ҳажми 2 босма табоқ.